

Motion

1983/84: 2022

Karl Björzén och Anders Andersson

Ändring av bestämmelserna om frihamnar

Av handelspolitiska, industripolitiska eller regionalpolitiska skäl skapas i en accelerande takt frizoner eller exportzoner i allt flera U-länder men även i väl utvecklade industriländer som USA och Storbritannien. De favörer företagen erbjuds inom sådana zoner är av växlande slag. Förutom tullfrihet ingår ofta skatterabatter, nedsättning av socialavgifter, utbildningsbidrag, fördelaktiga lån och bidrag till investeringar i byggnader, vägar, hamnar, järnvägsspår etc.

Det hittills enda svenska försöket med en s. k. frizon har nyligen påbörjats i Svappavaara. Den erbjudna favören är där huvudsakligen befrielse från socialavgifter för företag inom vissa branscher. Motivet för inrättandet av denna zon torde vara rent regionalpolitiskt. Erfarenheterna från detta försök kan knappast bli tillämplbara för frizons- eller exportzonslösningar på andra platser i landet med en bättre utvecklad infrastruktur.

Den enda form av zoner med begränsade friheter, som tidigare inrättats i vårt land, är frihamnar. Sådana har länge funnits i Stockholm, Göteborg och Malmö och en fjärde frihamn skall nu enligt regeringsbeslut få inrättas i Norrköping. Frihamnarna har huvudsakligen utnyttjats för tullfri lagerhållning av import- och transitogods.

I Västerås har möjligheterna att inrätta en exportzon varit föremål för vissa studier. Bakgrunden till detta projekt är bl. a. nedläggningen av Västerås flygflottilj den 1 juli 1983 men även länets näringslivs- och sysselsättningsstruktur samt dess negativa befolkningsutveckling och höga arbetslöshet.

Den offentliga sektorns andel av den totala sysselsättningen är i Västmanlands län betydligt mindre än i riket. Särskilt den statliga verksamheten inom länet är av jämförelsevis liten omfattning. Länet är i stället landets mest industrialiserade län. Sysselsättningen inom industrisektorn är emellertid otillräckligt differentierad. Storföretag med mer än 500 anställda svarade år 1981 för 62% av industrisysselsättningen – den högsta siffran i landet. Småföretag med mindre än 50 anställda svarade för endast 10% – den lägsta siffran i landet. Karaktären av storföretagslän torde ha bidragit till en mångårig tillbakagång av industrisysselsättning och invånarantal och en ökning av arbetslösheten. Enligt den senaste redovisningen från SCB har länet nu näst Norrbottens län den högsta arbetslösheten i landet.

Det prekära läget och uttalanden om kompensation för nedläggningen av F1 har gjort det naturligt att i Västerås studera möjligheterna att få en bättre näringslivs- och sysselsättningsstruktur med hjälp av någon form av export-

zon. De yttre förutsättningarna för placering av en sådan zon i Västerås förefaller vara mycket gynnsamma. Där finns landets största insjöhamn, förhållandevis goda väg- och järnvägsförbindelser samt en välplacerad och välutrustad flygplats och i dess närhet mark och byggnader, lämpade för industriell verksamhet. Västerås har också ett centralt läge i Mälardalen och i förhållande till stora delar av det krisdrabbade Bergslagsområdet.

Det finns dock anledning befara att enbart frihamnsrättigheter inte skulle utgöra tillräcklig stimulans för länets näringsliv. En komplettering av nuvarande frihamnsregler med exportfrämjande lättnader för de företag som etableras inom zonen skulle i Västerås, liksom på andra platser i landet med motsvarande förutsättningar beträffande infrastruktur, enligt vår mening kunna innebära ökade möjligheter att vidareutveckla och differentiera det regionala näringslivet. Främst nyetablering av mindre företag med inriktning på export borde därigenom kunna främjas.

Vilka lättnader utöver frihamnsreglerna som bäst kan ge avsedd effekt utan att strida mot internationella åtaganden, frihandelsprinciper och andra principer för vår näringspolitik bör enligt vår mening utredas genom regeringens försorg.

Med stöd av det anförda hemställs*

att riksdagen hos regeringen begär förslag om komplettering av gällande frihamnsbestämmelser med sikte på inrättande av exportzoner på strategiskt lämpliga platser i vårt land.

Stockholm den 25 januari 1984

KARL BJÖRZÉN (m)

ANDERS ANDERSSON (m)

* Se även motion 1983/84: 2023.